

TANSSINOPETTAJAN HAASTEENA HETEROGEEENINEN RYHMÄ

Jenni Vesterinen

**Pedagoginen opinnäytetyö
Huhtikuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

22.4.2008

Tekijä(t) VESTERINEN, Jenni	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö 5 op	
	Sivumäärä 27	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi TANSSINOPETTAJAN HAASTEENA HETEROGEEENINEN RYHMÄ		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot tanssin alalla		
Työn ohjaaja Rautio Tuija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Pedagogisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, kuinka tanssinopettajan on opetuksissaan otettava huomioon ryhmän heterogeenisyys. Työ pyrki löytämään helpottavia keinoja tunneille, joissa opettajan haasteena ovat eritasoiset ryhmät. Tässä työssä heterogeenisyys oli rajattu koskemaan eri-ikäisiä sekä eri taitotason omaavia oppilaita. Kirjoittaja tarkasteli omiaan, sekä jo valmistuneiden tanssinopettajien kokemuksia heterogeenisten ryhmien opettamisesta. Työssään hän tarkasteli opettajien sekä oppilaiden tavoitteita ja pohti vaikuttaako ryhmän heterogeenisyys niiden toteutumiseen. Hän myös perehtyi opetuksen eriyttämiseen, jonka avulla tanssitunti palvelisi paremmin kaikkia osallistujia, turvaten jokaisen oppilaan kehittymisen ja kasvun tämän omista edellytyksistään lähtien. Aineistona kirjoittaja käytti kahden tanssinopettajan haastatteluiden sekä omien kokemuksensa lisäksi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Heterogeenisten ryhmien opetuksen tarkastelu osoitti, että on pitkälti tanssinopettajan vastuulla, kuinka ryhmän sisäinen erilaisuus otetaan tanssitunnilla huomioon. Jokainen oppilas asettaa tavoitteensa omista lähtökohdistaan. Opettajan tehtävänä on huomioida oppilaiden yksilölliset tarpeet ja tavoitteet, jotta oppilaiden motivaatio säilyisi. Opettajan on myös eriytettävä opetustaan ja annettava oppilailleen myönteistä, totuudenmukaista sekä yksilöllistä palautetta. Heterogeenisessä ryhmässä harjoittelemisen sekä sen opettaminen olisi koettava rikkautena ja positiivisena asiana.		
Avainsanat (asiasanat) Tanssinopetus, heterogeeninen oppilasryhmä, tavoite, eriyttäminen		
Muut tiedot		

Author(s) VESTERINEN, Jenni	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 27	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title HETEROGENIC GROUP AS A CHALLENGE FOR A DANCE TEACHER		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) Rautio Tuija		
Assigned by		
Abstract The purpose of this pedagogic thesis is to study how a dance teacher has to take group's heterogeneity into consideration. This work attempts to find facilitating ways for classes where the teacher faces the challenge of different level groups. In this work heterogeneity is restricted to involve students of different ages and skill levels. The author examined the experiences of her own and of already graduated dance teachers about teaching heterogenic groups. In her work she studied the goals of teachers and students and discussed if group's heterogeneity affects the fulfilment of these goals. She also got oriented in the differentiation of teaching. It would help in serving better all the participants securing the development and growth of each student according their own aptitude. The author used her own experiences, interviews of two dance teachers and related literature as research material. Examination of teaching of heterogenic groups implicated that it is to great degree the responsibility of the dance teacher how the group's inner dissimilarity is taken into notice in dance lessons. Every student sets one's goals according to one's own skill's and resources. The teacher's task is to pay attention to students' individual needs and goals so that students' motivation would remain. The teacher also has to differentiate one's teaching and give the students positive, truthful and individual feedback. Practising in a heterogenic group and teaching it should be experienced as rich and positive thing.		
Keywords dance teaching, heterogenic student group, goal, differentiation		
Miscellaneous		

Sisällys

1	JOHDANTO	3
2	HETEROGEEENINEN RYHMÄ.....	5
3	TANSSITUNNILLA	7
	3.1 Tavoitteiden asettaminen sekä vaikutukset heterogeenisessä ryhmässä ...	8
	3.1.1 Opettajan tavoitteet	8
	3.1.2 Oppilaan tavoitteet	10
	3.2 Suunnittelu ja toteuttaminen	13
4	TANSSINOPETUKSEN ERIYTTÄMSKEINOJA	17
5	HETEROGEEENISYYDEN VAIKUTUKSET OPPIMISEEN	21
6	POHDINTA	23
	LÄHTEET	25
	LIITTEET.....	27

1 JOHDANTO

Opettaessani tanssia olen usein kohdannut ryhmiä, joissa oppilaiden väliset taitotasot vaihtelevat. Yleensä tällaisessa ryhmässä oppilaat ovat myös eri-ikäisiä. Tanssia opettaessa ryhmän heterogeisuus vaikuttaa tunteihin ja niiden suunnitteluun.

Aihe on itselleni ajankohtainen, koska opetan tällä hetkellä nykytanssia, jazzia, balettia sekä street dancea ja oppilaat kunkin ryhmän sisällä ovat hyvin eritasoisia ja -ikäisiä. Vaikka oppilaat jaotellaan taitotasonsa mukaan ryhmiin, voi ryhmä silti käytännössä jäädä taitotasoiltaan heterogeiseksi. Tanssinopettajan on mielestäni tällöin haasteellista suunnitella tunteja, jotka palvelisivat kaikkia oppilaita.

Työni avulla pyrin löytämään helpottavia keinoja tanssinopettajien tunneille, joissa haasteena ovat eritasoiset ryhmät. Tarkastelen omia sekä jo valmistuneiden tanssinopettajien kokemuksia heterogeisten ryhmien opettamisesta. Kuinka opettaja ohjaa ryhmää niin, että kaikki oppilaat osallistuisivat tunnilla yhtäläillä, oppien ja saaden onnistumisen kokemuksia. Kuinka opettajan tulisi ottaa huomioon ryhmän eri taitotasot? Kuinka opetusta eriytetään?

Haastattelin kahta tanssinopettajaa, joista ensimmäinen haastateltavani on opettanut tanssia vuodesta 1959 valmistuttuaan opettajaksi. Päätoimisesti hän on toiminut tanssinopettajana vuodesta 1983. Henkilökohtaisesti tärkeimpinä tai omimpina tanssin tyyllajeinaan hän pitää toisiinsa nivoutuvia luovaa- sekä nykytanssia. Lisäksi hän on opettanut ja käyttänyt koreografioissaan klassista balettia, kansantanssia, jazztanssia ja lähes kaikkea muuta paitsi flamenco. Hän on usein harjoituttanut toisten henkilöiden tekemiä koreografioita ja muun muassa sitä kautta ollut kosketuksissa monen eri lajin kanssa.

Toinen haasteltavani on valmistunut tanssinopettajaksi vuonna 2003 päälajeinaan nyky- ja jazztanssi ja sivuaineena baletti. Päätoimisesti hän on opettanut tanssia vuodesta

2001. Enimmäkseen hän opettaa lastentanssia, mutta myös nykytanssia sisältäen luovaa ja improvisaatiota.

Molemmat haastateltavani ovat opettaneet tanssia useilla eri paikkakunnilla, kursseilla, leireillä, sekä eri kouluissa joissa osassa annetaan taiteen perusopetuksen mukaista opetusta ja osassa taas on omat opetussuunnitelmansa. Valitsin heidät haastateltavikseni, koska tiesin heidän molempien opettaneen tanssia heterogeenisille ryhmille ja uskoin heidän kokemuksistaan olevan hyötyä myös työlleni.

2 HETEROGEEENINEN RYHMÄ

Tässä opinnäytetyössäni heterogeenisellä tanssiryhmällä tarkoitan oppilasryhmää, jonka oppilaat ovat keskenään eri-ikäisiä, tai heillä on erilainen taitotaso. Heterogeeninen ryhmä voi tarkoittaa myös paljon muuta. Esimerkiksi ryhmää oppilaita, jota ovat opettaneet eri opettajat, eli heillä on erilainen tanssitausta, ryhmässä on erityislapsia tai kehitysvammaisia, eri maalaisia, eri sukupuolta olevia, fyysisesti, psyykkisesti tai sosiaalisesti erilaisia tai vaikka erilaisen osallistumismotivaation omaavia. Tässä tutkimuksessani olen rajannut tarkasteluni eri-ikäisiin ja eri taitotason omaaviin oppilaisiin, jotka tanssivat ja harjoittelevat samassa ryhmässä.

Ensimmäinen haastateltavani määrittelee heterogeenisen ryhmän kolmella tapaa: iän, taidon ja oppilaiden sukupuolen suhteen. Toisen haastateltavani mukaan ryhmä voi olla hyvin monella tapaa heterogeeninen. Ryhmässä voi olla eri-ikäisiä oppilaita, erityislapsia, kehitysvammaisia sekä taitotasoltaan erilaisia oppilaita. Kehitysvammaisten ryhmän opettamisen myötä muut ryhmät tuntuvat hänestä tasaisemmilta. Hän kuvailee Kuopion Konservatorion tanssikoulussa ryhmien sisäisten ikäjakaumien olevan hyvin pienet, koska tasoryhmiä on niin monia. Näin ollen vuosia samassa koulussa ja ryhmässä treenanneilla oppilailta taitotaso on aika samanlainen. Hän on myös sitä mieltä, että ei ole olemassa ryhmää joka ei olisi heterogeeninen. Eli homogeenistä tanssin oppilasryhmää ei hänen mielestään ole edes olemassa.

Kaikki oppilaat eivät innostu tanssista samanikäisinä, vaan heitä tulee vähä vähältä mukaan opetukseen. Esimerkiksi, jos useamman vuoden tanssia harrastaneen henkilön kaveri innostuu tanssista ja hänet otetaan mukaan ryhmään, on seurauksena heterogeeninen ryhmä. Tanssinopettajan vastuulla on päättää, ottaako hän uusia oppilaita ryhmään, vaikka muut oppilaat olisivat teknisesti kehittyneempiä. Useimmiten tanssikouluilla ei ole pääsykokeita, mutta uudet oppilaat ovat tervetulleita tulemaan mukaan tanssimaan vaikka kesken lukukaudenkin, mikäli ryhmässä on tilaa. Henkilökohtaisesti kuulun niihin opettajiin, jotka haluavat tarjota uusille oppilaille mahdollisuuden tulla kokeilemaan lajia vaikka oppilaan ikä tai taitotaso ei vastaisikaan keskimääräisesti muuta ryhmää.

Muun muassa tämänlaisten päätösten myötä ryhmät ovat muuttuneet heterogeenisemmiksi ja olen joutunut suunnittelemaan opetustani entistä tarkemmin.

3 TANSSITUNNILLA

Jokaisella oppilaalla on omat motiivinsa saapua tanssitunnille. Tuskin löytyy kahta ihmistä joiden syyt tanssia olisivat tismalleen samanlaiset. Opettajan on mielestäni hyvä selvittää oppilailtaan, mitä he tanssilta hakevat. Aula ja Kuusisto kirjoittavat kuinka tanssi ja syntyy vuorovaikutuksessa aivan kuten mikä tahansa inhimillinen toiminta.

Vuorovaikutus voi vallita tanssijan ja hänen opettajansa välillä. Opettaja tarjoilee tanssinsa oppilaalleen ja odottaa oppilaan omaksuvan sen. Oppilas voi joskus vaikuttaa opettajansa menetelmiin ja opetuksen rakenteeseen, mutta ei yleensä opetuksen sisältöön. Opettaja opettaa tavalla tai toisella sen mikä on hänestä olennaista tanssissa.¹

Tanssimaan oppimista Aula ja Kuusisto kuvaavat jonkin tanssilajin sääntöjen ja tekniikan oppimisella. Tanssi voidaan heidän kuvaamansa perusteella määritellä siinä käytettyjen liikkeiden tai tietyllä tavalla tekemisen perusteella esimerkiksi baletiksi tai hip hopiksi. Kun tanssija pystyy toteuttamaan asianmukaiset liikkeet asianmukaisella tavalla, hän tietää tanssivansa ja samalla mahdollinen katsoja tietää, mitä katsoo kun hän tunnistaa nuo kyseiset liikkeet.

Paula Salosaari on mielestäni osuvasti kuvannut oppimisen tärkeintä tapahtumaa, jolloin tanssija kehokokemuksensa kautta tulee tietoiseksi eroista suorituksissaan ja jota ilman ei aktiivista muutosta voi liiketottumuksissa tapahtua. Itsellenikin on muistossa joitain tällaisista tietoiseksi tulemisen hetkistä joita ei koskaan unohda, koska niihin liittyy oivaltamisen mielihyvää ja Salosaaren kuvaamalla tavalla ne muuttuvat tanssijan pysyväksi ominaisuudeksi, taidoksi. Opettajan tehtävä on mielestäni opettaa eteenpäin oppimansa asiat. Hänen on opetuksissaan luotava tilanteita, joissa oppilas voi juuri näiden kehokokemuksiensa kautta oppia uutta ja näin ollen tulla taitavammaksi. Tanssia opettaessani ja oppiessani olen huomannut, että mitä mielenkiintoisempi opittava asia oppilaalle on, sitä todennäköisemmin hän sen myös oppii.

¹ Aula ja Kuusisto 1997,75

3.1 Tavoitteiden asettaminen sekä vaikutukset heterogeenisessä ryhmässä

Tavoitteet luovat perustaa opetussisältöjen, opetusmenetelmien, välineiden sekä arviointikeinojen valinnalle. Tavoitteet kertovat mihin opetuksella pyritään ja ne muodostavat opetuksen punaisen langan. Opetusryhmän ollessa heterogeeninen myös tavoitteet ovat epäyhtenäisiä eli erilaisia. Tanssinopettajan mielestäni tärkeää ottaa huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet ja pohtia kuinka ne saa toteutettua opetussuunnitelman sisällä.

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa määritellään tavoitteet, jotka taiteen perusopetusta antavien tanssikoulujen tulee ottaa huomioon. Useilla tanssikouluilla on tämän lisäksi myös omat opetussuunnitelmansa joita noudattaa.

Tanssin yleisen oppimäärän opetuksen tavoitteena on saada oppilas kokemaan tanssin ja liikunnan iloa, antaa elämyksiä, saada oppilas kokemaan ja ymmärtämään tanssi fyysisen toiminnan ja luovuuden sekä myös tietojen oppimisen kautta. Itsensä ilmaiseminen, esiintyminen, terveen itsetunnon kehittyminen, pitkäjänteiseen työskentelyyn kannustaminen, sekä fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen ovat tärkeitä osia tanssinopiskelua. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa mainitaan myös kuinka opetuksen suunnittelussa on otettava huomioon sukupuolten erilaiset oppimisvahvuudet eri ikäkausina. Varhaisiän ja aikuisten opinnoille on omat tavoitteensa.² Opetusryhmässäni jossa oppilaiden ikäjakauma on suuri, poimin edellä mainituista tavoitteista sellaiset, jotka sekä lapsen että nuoren aikuisen on mahdollista toteuttaa. Lisäksi pyrin varioimaan keinoja, joilla lähdän toteuttamaan kyseisiä tavoitteita.

3.1.1 Opettajan tavoitteet

Omilla tunteillani tärkeinä tavoitteina pidän seuraavia asioita: tanssin ilo, luovuus, kehontuntemuksen paraneminen, toisten huomioonottaminen, keskittyminen sekä turvallinen liikkuminen ja tanssitekniikan kehittyminen. Toivon, että oppilas oppisi joka tunnilla jotain uutta. Minulle on tärkeää että oppilas on tunnilla itseään varten, ei opettajaa. Oppilaan sisäisen oppimishalun herättäminen on mielestäni tärkeää ja opettajan on mahdollista tukea tätä luomalla tunneille mukava ja innostava oppimisilmapiiri. On myös tärkeää hyväksyä itsensä sellaisena kuin on, vahvuuksineen ja heikkouksineen. Tanssitunnilla harjoitellaan paljon peilin edessä, ja väittäisin että jokainen jossain vai-

² Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma, 2005.

heessa vertaa itseään ja tekemistään toisiin. Kun kyseessä on heterogeeninen ryhmä, on opettajan hyvä saada oppilaansa ymmärtämään omat taitotasonsa. Muun muassa ulkoa päin saadun palautteen kautta oppilas näkee toteutuvatko tavoitteet ja jos eivät niin mitä pitäisi tehdä toisin. Eräässä opetusryhmässäni oppilaat ovat iältään 5-16-vuotiaita. Heitä opettaessani en halua tehdä suuresta ikäjakaumasta numeroa saati ongelmaa, mutta haluan oppilaideni kuitenkin ymmärtävän iän vaikutuksen kunkin tanssimiseen. 5-vuotiaan ei oleteta pysyvän musiikin rytmisissä samalla lailla kuin 11-vuotiaan, eikä 16-vuotias välttämättä heittäydy improvisaatioon yhtä kokonaisvaltaisesti ja estoitta kuten 6-vuotias. On myös hyväksyttävä sekä kerrottava oppilaille, että kehitys tapahtuu sykäyksittäin. Turhautunutta tai epävarmaa oppilasta on kannustettava ja rohkaistava joskus käytännön esimerkein. Esimerkkinä, kuinka ihan arkielämässä he ovat oppineet lukemaan nopeasti, opeteltuaan ensiksi pelkät kirjaimet tai kävelemään ryömimisen, konttaamisen ja kaatuilemisen kautta. Itse opin paljon asioita virheiden kautta ja toivon että oppilaatkaan eivät pelkää niin sanotusti väärin tekemistä. Ei haittaa vaikka kaatuisi. Joskus on hyvä ylittää itsensä, testata ja kokeilla ja mahdollisesti löytää sitä kautta uusia asioita itsestään.

Pyrin muodostamaan myönteisen ilmapiirin oppitunneille. Oppilaan ja opettajan sekä oppilaan ja oppilaan välinen kommunikaatio on tärkeää. Tunneilla opitaan paljon myös muutakin kuin vain tanssiliikkeitä. Lajin monipuolisuus ja hyödyllinen kytkös muuhun elämään ovat yhdet tärkeimmistä syistä, miksi olen tanssinut vuodesta toiseen ja haluan tehdä tätä myös työkseni.

Ensimmäinen haastateltavani pitää tärkeimpinä tavoitteina tanssitunneillaan ja yleensäkin taiteen opetuksessa iloa, luovuutta ja ilmaisua. Hänen mielestään ei ole oikeutta vaatia rahaa tanssille, elleivät nämä kolme tekijää ole tunneilla läsnä. Hän painottaa, että Suomen Tanssioppilaitosten Liitto, rahoittajat, kulttuuritoimet ja muut, sekä vanhemmat tarkkailisivat, että ainakin taide on tanssitunneilla läsnä. Vasta tämän jälkeen on hänen mielestään kysymyksen alaista, mitä muuta taiteen perusopetuksen tunneilla on ja kuinka paljon. Hän kuvailee tanssin olevan purkaantumis- ja ilmaisukanava lapselle, jossa taiteen elementit tuovat vapauttavan olon. Tanssi on hänen mukaansa sen mitä koulu tarvitsisi, muttei paljon tarjota. Esimerkiksi jokin liike liikuntatunnilla ja tanssitunnilla voi olla aivan samannäköinen, mutta toisessa tehdään taidetta. Hän kuvailee kuinka tässä toisessa eli tanssissa mietitään mitä ollaan tekemässä ja mitä sillä tavoitellaan muuta

kuin lihastyötä. Toisessa taas ei hänen mukaansa mietitä näitä asioita, kuin korkeintaan lihastyötä.

Toisen haastateltavani mielestä tanssinopetuksen tai minkä tahansa taidekasvatuksen tavoitteena on, että lapsista tai aikuisista tulee onnellisia ja tasapainoisia sinut itsensä kanssa olevia ihmisiä. Heidän on pystyttävä nauttimaan omaan taiteen tekemisestä ja toisaalta myös taiteesta ja kulttuurista yleensä. Taiteesta tulee jollain tapaa osa heidän elämäänsä. Kun tanssista on kysymys, on oppilaiden hän mukaansa nautittava omasta kehostaan sekä opittava ja nähtävä, mitä mahdollisuuksia heillä on. Heidän tulee oppia olemaan luontevasti läsnä ja ilmaisemaan kehollaan. Haastateltavani on huomannut, että mitä kauemmin hän on opettanut, sitä vähemmän tekniikalla on merkitystä. Hän on opetuksissaan havainnut kuinka se kokoajan jotenkin häipyä pienempään ja pienempään. Hän edelleen pitää turvallista liikkumista tanssimisessä tärkeänä, mutta haluaa korostaa kuinka tanssilla on paljon muutakin annettavaa kuin pelkkä tekniikka. Tanssimisen riemun ja oman tekemisen pitää olla alusta asti läsnä ja sitten vasta tulla tekniikan eikä päinvastoin hän korostaa. Henkilöä joka ei välttämättä tee niin tyylipuhtaasti ja nätisti kuin muut, mutta joka oikeasti nauttii tekemisestään eikä ole lukossa kehossaan, on hänen ja myös itseni mielestä erilaista katsoa ulkoapäin. Tanssimisesta nauttiminen saa ja sen kuuluukin näkyä, eikä se mielestäni saisi jäädä tekniikan ihannoinnin varjoon.

3.1.2 Oppilaan tavoitteet

Yleisten tavoitteiden sekä opettajien tavoitteiden lisäksi, myös oppilailta on tavoitteensa eli syynsä saapua tanssisaliin ja osallistua tunnille. Opettajan tehtävänä on auttaa oppilaita löytämään keinoja ja välineitä tavoitteiden saavuttamiseen. Järjestämällä resursseja, organisoimalla työskentelyä ja luomalla oppimista tukevan ilmapiirin opettaja edistää tämän tehtävän toteuttamista. Oppilaat tarvitsevat myös kannustavaa ja samanaikaisesti realistista palautetta etenemisestään ja mahdollisuuksistaan saavuttaa asettamansa tavoitteet³. Säännöllinen liikunta, ihanat tunnit, opettajat, kehonhallinta, kiinnostus nykytanssiin, energia ja ilo, kivat ja ihanat tunnit, ei ole aiemmin kokeillut lajia ja haluaa haasteita, kehonhallinnan ja liikkuvuuden paraneminen, oppia ilmaisua tanssin elementtejä käyttäen, musiikki sekä halu tutustua fyysiseen minään, ovat syitä joiden vuoksi eräät nykytanssin oppilaani ovat valinneet kyseisen kurssin. Koska kyseisellä kurssilla ei noudateta mitään tiettyä opetussuunnitelmaa, olen suunnitellut tuntini oppilaiden ta-

³ Vuorinen 1993, 21.

voitteiden pohjalta. Jotta tavoitteet saadaan toteutettua, on sekä opettajan että oppilaiden kannettava vastuu tekemisistään näiden tulosten saavuttamiseksi.

Ensimmäinen haastateltavani tiedustelee oppilaidensa tavoitteita pieninä asioina matkan varrella. Kun edessä on valintoja ja aloitetaan esimerkiksi jokin uusi iso työ kuten tanssiesitys, niin silloin hän kyselee oppilaiden musiikkiehdotuksia tai muita ideoita liittyen kyseiseen asiaan. Oppilaat saavat myös vaikuttaa minkä alan, tyylin tai lajin vierailevia opettajia heille mahdollisesti tulee opettamaan.

Toinen haastateltavani selvittää vanhimpien oppilaidensa tavoitteita, kirjoittamalla oppilaillaan kirjeet tavoitteistaan, jotka he sitten purkavat opettajan kanssa tai jotka luetaan vasta lukukauden lopussa. Oppilaat lupaavat itselleen asian, jonka aikovat oppia vuoden aikana. Lasten tavoitteet hän kertoo kuulevansa heiltä pyytämättään. Mitä lapset haluavat tehdä ja miten he haluavat tanssia. Joissakin tilanteissa hän kertoo kuulevansa lapsilta, kuinka jokin asia ei heidän mielestään ole tanssia. Tällaisissa tilanteissa he keskustelvat aiheesta mitä tanssi on ja mitä he haluaisivat tehdä. Hän kertoo kuinka lastentanssinopettaminen on valtavan ihanaa, mutta toisaalta ”kauheata”, koska opettaja luo ensimmäisen kuvan siitä, mitä tanssi on. Jos lasten mielikuvat tanssista eivät toteudu, he eivät välttämättä tule enää tunneille. Mietimme haastateltavani kanssa, kuinka vaikeaa esimerkiksi 5-vuotiaalle lapselle on selittää, että jonkin asian tekeminen on hyvä ja hyödyllinen juttu. Ei voi vain perustella, että 15 vuoden päästä oppilas on kiitollinen, että jotakin asiaa on harjoiteltu. Haastateltavani kuitenkin uskoo siihen, että kaikki haluavat liikkua. ”*Liikkuminen on niin luontainen asia ihmiselle, pystyit sitten liikkumaan tai et, mut kyl sä silti nautit siitä että joku liikuttaa sua tai koskettaa sua*” hän toteaa.

Itse tiedustelen oppilaideni tavoitteita lukuvuoden alussa sekä puolivälissä vaihtaessamme uuteen teemaan. Lukuvuoden päätteeksi keskustelemme kuinka tavoitteet toteutuivat ja missä asioissa he ovat huomanneet kehittyvänsä vuoden aikana. Tällöin myös opettajana tiedostan, mitkä asiat ovat palvelleet tarkoitustaan ja mitkä asiat on syytä ottaa jatkossa paremmin huomioon. Oppilaiden tavoitteiden kuuntelu ja toteuttaminen on itselleni vähintäänkin yhtä tärkeää kuin opetussuunnitelman noudattaminen. Esityksiä suunnitellessani ja harjoituttaessani olen huomannut, että mitä kiinnostavampi ja omakohtaisempi esityksen aihe oppilaille on, sitä innokkaammin he lähtevät siihen mukaan.

Tiedustelin haastateltaviltani **miten eri tavoin heterogeenisen ryhmän opiskelijat asettavat tavoitteita**. Ensimmäinen haastateltavani pitää asiaa yksilöllisenä. ”*Toiset on vilkkaampia, toiset on fyysisempiä, toiset henkisempiä, toiset luovempia, toiset tekni-sempsiä.*” Hänen mielestään tavoitteiden asettaminen ei ole kiinni taidon eikä iän tasosta, vaan henkilö asettaa tavoitteensa vahvuuksiensa mukaan.

Toinen haastateltavani muistelee entistä ryhmäänsä, jossa oppilaat olivat 12–18-vuotiaita, mutta tasoltaan yllättävän samanlaisia. Nuorimmat asettivat tavoitteensa paljon korkeammalle kuin oman ikäistensä seurassa ja opettaja olikin huomauttanut asiasta oppilailleen. Opettaja myös pohtii, kuinka asialla oli ollut myös huonot puolensa, kun ottaa huomioon että lasten pitää saada olla lapsia. Lähes lukio ikäiset oppilaat pystyivät ymmärtämään joitain anatomisia periaatteita paremmin kuin nuoremmat sekä esimerkiksi työstämään aukikiertoa tehokkaammin kuin 11-vuotias. Tämän ryhmän nuoremmilla olivat kunnianhimoisemmat tavoitteet ja kaikki vielä edessä – asenne. Kun taas realistisemmille ja oman tasonsa paremmin hahmottavilla vanhemmille, tanssi oli enemmänkin vain harrastus eikä toiveammatti. Haastateltavani muistelee oppilaidensa tavoitteita seuraavasti:

”Se riippuu niin paljo siitä yksilöstä, et sähän voit olla teknisesti tosi hyvä, mut sua ei vaan kiinnosta, että sulla ei oo motivaatiota tehdä mitään sen eteen, että sä jotenki kehittyisit. Ku ihmisillä on niin erilaiset tavoitteet, että miks ne on siellä tunneilla. Että tietysti tossa ryhmässä ne korostu siinä, että ne vanhemmat ei välttämättä ollu esiintymisestä niin kiinnostunu ja nuoremmat oli taas niinku sata lasissa minne vaan ja mitä vaan. Ja sit ne vanhemmat oli vähä että ois tässä vähä muutaki ku mennä tonne joulunavajaisiin. Että ehkä se meni toisinpäin siinä mielessä. Että jos sitä tekemisen laatua miettii, niin ne vanhemmat mietti, että se joku jalannosto ei ollu mikään itseisarvo, että miten korkeella se on tai montako pyörit...”

Tiedustelin haastateltaviltani onko heidän mielestään **ryhmän heterogeenisyydellä vaikutuksesta tavoitteiden toteutumiseen**. Ensimmäinen haastateltavani ei näe asiassa mitään pulmaa tai negatiivista vaikutusta. Hän näkee asian hyvänä puolena, kuinka kokeneemmat voivat auttaa toisia tai vähemmän taitoja omaavia olemalla heille apuopettajia. Toisaalta myös vähemmän tanssinut saattaa omata jotain, jonka hän voi näyttää toisille. Hän kokee positiivisena, kuinka ääripäät voivat antaa vinkkiä toisilleen. Oppilaat, jotka ovat muita heikompia saavat apua ryhmän sisällä toisilta oppilailta, mikä mahdol-

listaa myös väärinkäsityksen nopean korjaamisen. Saloviita kirjoittaa asiasta kuinka hyvät oppilaat oppivat enemmän, kun pääsevät selittämään toisille vaikeita kohtia.⁴

Toinen haastateltavani pohtii ryhmän heterogeenisuuden vaikutuksista tavoitteiden toteutumiseen seuraavasti:

”Siinä mielessähän sillä on, jos se ryhmä jää junaamaan jonku takia. Mutta voiko sellasta tapahtua? Onko kukaan sanonu, että mä oisin ollu tosi hyvä jos kaikki muutki olis ollu. Eräs yliopistolla opiskellut oppilas oli kysynyt sähköpostitse, että onko tanssilla enää mitään annettavaa hänelle tai onko sellasta ryhmää jossa voi niin ku vielä oppia jotakin. Musta se on aivan älytön ajatus, että sä oisit ikinä missään asiassa täysin oppinu. Sehän on sama jos sä menisit lastentanssiin 4-vuotiaistten kanssa... Että toi on ihan justiin väärä ajatus, että ylipäätensä aina pitäis mennä huippu kiitoo ja kokoajan tulla paremmaksi ja paremmaksi, eikä hetkekskään pysähtyä nauttimaan siitä mitä jo on... Mut tossa palataan taas siihen kysymykseen, että mitä sillä tanssilla käsittää. Tai miks sitä tehään tai miks sitä opetetaan”.

3.2 Suunnittelu ja toteuttaminen

Heterogeenisen ryhmän tanssituntia suunnitellessa on selvitettävä samat asiat kuin homogeenisen tuntia suunnitellessa. Mitä opetan, eli minkä tyyllilajin tunti on kyseessä. Ketä opetan, eli minkä ikäisiä oppilaita ja kauanko he ovat tanssineet. Missä opetetaan ja kuinka pitkä tunti on, esimerkiksi suuressa liikuntasalissa, teatterin näyttämöllä, peilisalissa tai luokassa. On myös hyvä tietää, mitä oppilaat ovat edellisillä tunneilla tanssineet eli mitkä ovat olleet tuntien teemat ja montako tuntia opettajan on tulevaisuudessa tarkoitus kyseiselle ryhmälle opettaa.

Sosiaalinen oppimisympäristö on syytä ottaa huomioon myös opetustilannetta suunnitellessa. Opiskelijaryhmän heterogeenisuus tai homogeenisuus vaikuttaa paljon oppimisympäristön sosiaaliseen muotoutumiseen. Samanikäisten ja samanlaisen taustan omaavien opiskelijoiden ryhmä on erilainen kuin hyvin heterogeenisen ryhmän kanssa. Homogeeninen ryhmä ei välttämättä ole opettajalle helpompi, vaikka se, että ryhmän jäsenillä on paljon yhteistä saattaa helpottaa havainnollistamismenetelmien valintaa. Toisaalta heterogeeninen ryhmä voi olla hyvin luova ja ryhmässä tulee paljon erilaisia näkökulmia ja kysymyksiä. Heterogeeninen ryhmä havainnollistaa asiaa usein jo omilla kommentteillaan ja kysymyksillään.⁵

Jos opettaja tietää hyvissä ajoin ennen opetuksen alkua oppilaiden olevan iältään tai taitotasoltaan hyvin erilaisia, on hänen helpompi suunnitella tuntinsa kaikkien tietoja, taitoja sekä asenteita kehittäviksi. Jotta aiemmin puhumani tavoitteet toteutuisivat, on

⁴ Saloviita 2006, 116.

⁵ <http://www.amk.fi/opintokokonaisuudet>

opettajan hyvä suunnitella opetuksen mahdollista differointia eli eriyttämistä jo tuntisuunnitelman hahmotteluvaiheessa. Tätä eriyttämistä tarkastelen tarkemmin myöhemässä kappaleessa.

Ennakkoon tehty tuntisuunnitelma toteutuu tuskin koskaan juuri samanlaisena. Ensimmäiset tunnit heterogeeniselle ryhmälle on mielestäni parempi suunnitella liian helpoiksi kuin vaikeiksi. Vuorinen kirjoittaa kuinka arvokkaatkaan asiat eivät motivoi työskentelemään, jos yksilö pitää tavoitteen saavuttamista mahdottomana tai kohtuuttoman vaikeana. Myöskään liian helpot tehtävät eivät yleensä herätä vahvaa motivaatiota. Jos ensimmäinen tunti on oppilaan taitotasoon nähden liian vaikea, hän saattaa turhautua asioiden harjoittelusta ja lopettaa tunneilla käymisen ennen kuin ne kunnolla ehtivät edes alkaakaan. Jos tunti on hieman liian helppo oppilaan taitotasoon nähden, hän saa tunnilla kuitenkin onnistumisen kokemuksia ja huomaa olevansa hyvä. Näin ollen opettajan on helppo vaikeuttaa tunnin sisältöä seuraavalle tunnille.

Hyvä motivointi löytää ainakin jonkinlaisia kosketuskohtia opiskelijan sisäiseen motivaatioon ja sen energialähteisiin. Juuri tämän takia opiskelijan elämäntilanteesta lähtevällä, yksilölliset erot huomioivalla opetuksella on kiistämättömät etunsa: Siinä pyritään nojaamaan sisäiseen motivaatioon ja vahvistamaan sitä.⁶

Opettajan on tunnettava oppilaansa jollain lailla ennen kuin hän voi ohjata heitä yksilöllisesti. Oppilaita tarkkaillaan ja havainnoidaan joka tunti ja näin opettaja oppii heistä uusia asioita. Olen huomannut, kuinka oppilaiden seuraaminen harjoitustilanteessa vaikeutuu kun itse on näytettävä edessä mallia. Kun oppilaat vähitellen oppivat liikefraasit on opettajan aika astua sivuun ja keskittyä tarkkailemaan ryhmää. Tällöin on helpompi nähdä kaikki oppilaat ja yksilöiden huomioiminen helpottuu. Heterogeenisissä opetusryhmissäni on myös oppilaita, jotka itsenäisesti tulevat pyytämään minulta tukiopetusta kun muut oppilaat ovat juomatauolla tai tunti on jo päättynyt. Tällaisissa tilanteissa opettaja tietää oppilaan olevan oikeasti motivoitunut oppimaan asian. Seuraavaa opetustuntia silmällä pitäen hän voi miettiä, kuinka eritavalla asian voisi vielä opettaa.

Yksilöohjauksessa on etuja, jotka ryhmäohjauksessa jäävät usein sivummalle tai vaikeammin toteutettaviksi. Yksilöohjauksessa oppilas saa opettajan jakamattoman huomion

⁶ Vuorinen 1993, 25.

ja tarkkailun ja näin liikkeiden oikea tekeminen lisääntyy. Oppilaan omat tarpeet tulevat myös paremmin huomioiduksi opettajan tietäessä jotain myös oppilaan elämästä. Nämä taustatiedot saattavat antaa selityksiä mahdollisille havaituille ongelmille. Opettajalla on myös paremmin aikaa seurata että liikkeet tehdään oikein. Yksilöopetuksessa oppilas ei voi piiloutua massaan ja näin hänen aktiivisuutensa lisääntyy. Valitettavasti ryhmäkoko-
jen suuruus ja rajallinen aika jättävät yksilöohjauksen käytön tuntien sisällä toivottua vähäisemmäksi.

Ryhmäohjauksessa tavoitteet eivät välttämättä nouse epärealistisiksi verrattuna yksilö tai yksityisohjaukseen. Ryhmä helpottaa oppilasta suhteuttamaan mitä voi odottaa itseltä.

Opetuksen ryhmätilanteisiin liittyy myös usean ihmisen tuottama energiataso, joka imee yksittäisen tanssijan osaksi kollektiivista toimintaa. Tämän kollektiivisen voiman tukemana jaksaa yrittää eteenpäin. Toisaalta voi ryhmätilanteen vuorovaikutuksen dynamiikka muodostua yhteistyötä lamauttavaksi, ja silloin se päinvastoin syö positiivista energiaa.⁷

Mielestäni ideaalia olisi, että jokaisella oppilaalla olisi ryhmäopetuksen lisäksi mahdollisuus edes pienryhmäopetukseen jos ei yksilöopetukseen. Tällä tavoin opettaja voisi keskittyä jokaiseen oppilaaseen vielä paremmin ja näin opetus olisi entistä antoisampaa.

Viimeaikoina opettaessani heterogeenisiä ryhmiä olen kirjannut aina tunnin jälkeen ylös tapahtumat, jotka olisi hyvä muistaa myös jatkossa tai huomioida jo seuraavalla tunnilla. Esimerkiksi: mitä teimme, mitä jäi tekemättä, sattuiiko tunnilla jotain odottamatonta, mitkä asiat jäivät erityisen positiivisina mieleen ja mitä minun on huomioitava seuraavalla tunnilla. Sekä oppilaat että opettaja käyttäytyvät eri tavoin eri päivinä, ja joskus on mielenkiintoista pohtia mitkä asiat vaikuttivat esimerkiksi jonkun oppilaan erityiseen innokkuuteen tai vaikka keskittymiseen. On hyvä yrittää palauttaa mieleen oma käyttäytyminen tuona kyseisenä päivänä. Monesti olen huomannut, että oma pienikin positiivinen huomioiminen saa oppilaan käyttäytymään koko lopputunnin eri tavalla, yleensä keskittyneemmin. On tärkeää huomioida jokainen oppilas jokaisella tunnilla, vaikka edes katsekontaktilla. Valitettavasti jokaisella tunneilla ei ehdi antaa kaikille henkilökohtaista palautetta. Muistiinpanoista olen huomannut olevan hyötyä myös jatkossa, kun olen kirjoittanut oppilaille palautetta. Kirjoittamissani muistiinpanoissa arvioin op-

⁷ Pakkanen 1997, 175.

pilaideni lisäksi myös omaa opetustani ja sitä kuinka se voisi olla jollain tavalla vielä onnistuneempaa ensi kerralla.

4 TANSSINOPETUKSEN ERIYTTÄMSKEINOJA

Mikä sopii yhdelle, ei aina sovi toiselle. Tavallisesti opetus on tavoitteinen ja sisältöineen suunniteltu ikäluokalle keskimäärin sopivaksi. Tämän vuoksi joukossa on aina niitä oppilaita, jotka etenevät nopeammin ja kaipaavat lisähaasteita, sekä niitä, joiden on vaikea pysyä rytmissä mukana. Molemmissa tapauksissa tarvitaan opetuksen eriyttämistä jollain tasolla. Opetuksen eriyttämisen on tarkoitus turvata jokaiselle oppilaalle mahdollisuus itsensä kehittämiseen, kasvuun ja oppimiseen omista edellytyksistään ja elämäntilanteestaan lähtien.

Opetuksen eriyttäminen tarkoittaa, että opettaja pyrkii ottamaan huomioon oppilaiden erilaiset oppimisedellytykset eriyttämällä opetustaan yleisopetuksen opetussuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden rajoissa. Opettaja voi eriyttää opetukseen ja oppimiseen käytettävää aikaa, oppiaineksen syvyyttä tai laajuutta sekä oppimiseen käytettäviä menetelmiä ja materiaalia. Eriyttäminen on ensisijainen keino tukea oppilasta. Jos eriyttäminen ei riitä tavoitteiden saavuttamiseen, oppilaan on mahdollista saada tukiopetusta opettajalta⁸.

Eriyttäminen vaatii opettajalta aina hyvän oppilastuntemuksen sekä huolellisen opetuksen ennakkosuunnittelun. Tärkeäksi oppimisen kannustajaksi on osoittautunut opettajan aito, aktiivinen läsnäolo, monikanavainen vuorovaikutus, oppilasjohtoisten työtapojen käyttäminen sekä oppimisympäristön muokkaaminen siten, että se aktivoi lasta liikkumaan⁹.

Hitaammin etenevälle oppilaalle voi olla eduksi tavoitetason laskeminen. Tämä tarkoittaa helpompia harjoituksia tai pienempää harjoitusten määrää. Oppimateriaalin muokkaaminen tai vaihtaminen toiseen, erilaiseen, mutta samansisältöiseen materiaaliin ei välttämättä vaikuta lainkaan tavoitteisiin niitä alentavasti, ellei niin haluta. Tanssiin liittyviä asioita voi joidenkin oppilaiden kohdalla havainnollistaa konkreettisin välinein, vaikkei suurin osa ryhmästä apuvälineitä tarvitsekaan. Esimerkiksi tunnilla käyttämiä soittimia annan oppilaiden tutkia omin käsin ja tarkastella omin silmin. Tai jos kumi-auhan venyvyys tai pallon pompautus kuvaa liikelaatua haluamallani tavalla, tuon sel-

⁸ Jämsänkosken perusopetuksen opetussuunnitelma

⁹ <http://www.lts.fi>, Erityisliikunnan päivät 23. – 24.8.2006, Paviljonki, Jyväskylä

laiset konkreettisiksi esimerkeiksi tunnilleni. Ylipäätään elämyksellisyys ja kokemuksellisuus tukevat oppimistuloksia ja tarjoavat paljon niin nopeammin kuin hitaamminkin eteneville.

Opetusmenetelmien vaihtelu ja ennen kaikkea opiskelumenetelmien yksilöllinen löytäminen ovat yksi osa eriyttämistä. Osa oppii parhaiten visuaalisesti, osa auditiivisesti ja osa taas tarvitsee liikettä oppimisensa rinnalle, eli ovat kinesteettisiä oppilaita. Jokaisella on myös oma oppimistyylinsä eli tapa vastaanottaa ja käsitellä tietoa. Oppimistyylin mukaan oppija voi olla aktiivinen osallistuja, käytännön toteuttaja, looginen ajattelija tai harkitseva tarkkailija¹⁰. Opettajan on syytä huomioida tämä erilaisuus ja vaihdella opetusmenetelmiään monipuolisesti.

Miten tuntitilanteessa eriytät tanssinopetusta ja otat huomioon ryhmän heterogeenisuuden?

Ensimmäinen haastateltavani suunnittelee tuntinsa keskiverto-oppilaiden tasolle, mutta samalla ääripää huomioiden. Ne joille harjoitukset ovat helppoja voivat laittaa itseään enemmän ”likoon” ja lisätä ilmaisua. Ja taas ne joille harjoitukset ovat hieman vaikeita saavat haasteita ja mahdollisesti motivoituvat sitä kautta. Tällä tavoin hän varmistaa, että kaikki oppilaat tulee suurin piirtein huomioiduksi.

Toisen haastateltavani mielestä on kyse siitä mitä tanssilla ylipäätänsä edes käsittää. Jos tunnilla keskitytään jonkin tietyn tanssitekniikan tarkkaan harjoitteluun, tulevat oppilaiden erot selvemmin näkyviin. Haastateltavani lähtee omassa opetuksessaan liikkeelle improvisaatiosta, luovasta tanssista ja siitä lähtökohdasta, että kaikilla oppilailla riippumatta fyysisistä ominaisuuksista on mahdollisuus tehdä asiat jollain tapaa. Hänen tuntirakenteensa eri-ikäisille sekä eri taitotason omaaville oppilaille ovat hyvin samantlaisia. Hän vaatii eri oppilailta eri asioita riippuen tämän iästä, motivaatiosta ja kyvystä ottaa palautetta vastaan. On osattava suhteuttaa asiat jokaiseen oppilaaseen erikseen ja siihen mitä oppilaalta voi vaatia. Myös vaatimuksen ulosanti voi vaihdella oppilaskohteisesti sanallisesta keholliseen, tai eleillä ja ilmeillä kannustamiseen. Lisäksi hän huomioi omat sana- aihe- ja musiikkivalinnat oppilaiden erilaisten ajatusmaailmojen mukaan. Entisillä tunneillaan kaikki hänen 12–18-vuotiaat oppilaansa tekivät samoja asioi-

¹⁰ Ojala 1999,38.

ta ja tarpeen tullen opettaja vaikeutti harjoituksia. Ne eivät välttämättä olleet vanhimmat oppilaat joille tarvitsi lisätä piruetteja. Esimerkiksi notkeus saattoi olla parempi nuoremilla oppilailla. Esitykset oli hänen mielestään helppo suunnitella kyseiselle ryhmälle, kun vanhemmat ja pienemmät saivat omat osansa, jotka eivät liikkeellisesti paljon poikenneet toisistaan, mutta ajatusmaailmat olivat erilaiset. Ryhmän oppilaiden oli helppo hahmottaa ja ymmärtää, että toiset tekivät jotkin asiat eri tavalla kuin toiset. He olivat tottuneet siihen ja heille oli itsestään selvää, että ihmiset ovat lahjakkaita eri asioissa.

Eräässä nykytanssin opetusryhmässäni oppilaat ovat iältään 5-16-vuotiaita. Vanhin oppilas on vasta aloittanut tanssin harrastamisen ja nuorimmille ei paikkakunnalla ole tarjolla muuta tanssiryhmää. Keskimäärin oppilaat ovat noin 9-vuotiaita, mutta harjoitukset pyrin suunnittelemaan niin että kaikki saisivat onnistumisen kokemuksia. Teetän tunnilla paljon luovia harjoitteita, mutta myös tekniikkaa joka mielestäni luo tärkeää pohjaa harrastukselle. Tekniikkasarjat olen suunnitellut melko yksinkertaisiksi, mutta tuntitilanteessa saatan vaikeuttaa niitä joillekin oppilaille. Sarjoista saa haasteellisempia vaihtamalla jalkojen asentoa, lisäämällä käden liikkeitä, sekä ottamalla monipuolisemmin mukaan koko vartaloa. Vaihtamalla taustamusiikin nopeammaksi saa harjoitukseen lisää haastetta. Kyseistä ryhmää opettaessani huomaan käyttäväni enemmän mielikuvia kuin muiden homogeenisempien ryhmien kanssa. Ne selkiyttävät ja korostavat harjoitusten ydinkohtia, sekä tukevat ymmärtämistä ja sitä kautta muistamista ja oppimista. Huomaan usein käyttäväni opetustapoja, joiden avulla itse olen oppinut asioita. Uusien mielikuvien keksiminen taas tuo omaan opetukseen lisää väriä ja liikkeet alkavat kumasti näyttää erilaisilta kuin vanhoja mielikuvia käyttäessä.

Hyväksi havaitsemiani eriyttämiskeinoja ovat myös: pienimpien oppilaiden sijoittaminen avorivistön keskellä, jolloin he saavat tukea ympäriltään. Paikkojen vaihto ja erilaiset harjoitusmuodostelmat kuten piiri, vastarivit, kaari, parijono, neliö. Parien ja pienryhmien sekoittaminen, jotta oppilaat oppisivat monipuolisemmin myös uusilta pareiltaan tai ryhmäläisiltään. Osa oppilaista seuraa reunalta ja antaa palautetta. Liikkeiden lisääminen ja vaikeuttaminen, tai vähentäminen ja yksinkertaistaminen. Toistojen lisääminen. Osa tanssii balettitangon tai puolapuiden ääressä ja osa keskilattialla. Tehtävän osittaminen uuden taidon opettelussa, eli sarjojen opettelu lyhyissä pätkissä, jonka jälkeen tanssitaan musiikin kanssa ja sitten taas lisätään muutamia liikkeitä. Seinällä

olevien peilien piilottaminen verhojen taakse, sekä sarjojen tekeminen eri ilmansuuntiin. Silmät kiinni tanssiminen. Kotiläksyjen tai tukiopetuksen antaminen. Sarjojen kirjoittaminen paperille, josta oppilaat voivat itsekseen muistella harjoitteita sekä tarkistaa niiden tavoitteet. Tärkeää on myös antaa myönteistä ja totuudenmukaista palautetta ja samalla huomioida oppilaiden eri oppimiskanavat.

5 HETEROGEEENISYYDEN VAIKUTUKSET OPPIMISEEN

Mitä hyötyjä näet oppimisen kannalta heterogeenisessä tanssiryhmässä?

Ensimmäinen haastateltavani näkee heterogeenisen ryhmän etuina ideoiden, liikkeiden ja virikkeiden rikkauden. Hän myös opettajana on kokenut saavansa tunneilta enemmän ideoita ja on huomannut myös oppilaiden hyödyntäneen ryhmän erilaisuutta. Hänen mielestään heterogeeninen luokka tai mikä tahansa ryhmä on yhtä kuin elämä. Ihmiset ovat erilaisia ja se on rikkaus. Opettajan on hyvä alusta saakka ymmärtää, että on oltava joustava.

Toinen haastateltavani kertoo kuinka esimerkiksi piruettiharjoituksessa on yhtä tärkeää tekeekö tasapainon vai tuplapiruetin tai onko venytyksissä kaksinkerroin spagaatissa vai vasta matkalla siihen. Pienemmät oppilaat tsemppaavat hänen mukaansa ihan järjettömästi ja heidän mielestään on maailman hienointa saada harjoitella isojen kanssa. Oppilaat myös oppivat suvaitsemaan erilaisuutta ja he kannustavat ja tukevat toisiaan. Kun he ymmärtävät, että tanssitunti ei ole pelkkää liikkeiden suorittamis-onnistumista ei heidän huomio myöskään kiinnity siihen. Haastateltavani mielestä kyse on opettajan tanssifilosofiasta. Haluaako opettaja ryhmäänsä samannäköisiä oppilaita tanssimaan samalla tavalla? Jossakin estetiikassa väärän väriset, näköiset, kokoiset, liian pienen aukikierron tai liian lyhyet akillesjänteet omaavat saattavat karsiutua pois. On opettajan vastuulla antaa hän ryhmän erilaisuuden muodostua ongelmia ja kuinka hän reagoi, jos lapset kiinnittävät huomiota ryhmän sisäiseen erilaisuuteen.

Mitä haasteita tai ongelmia oppimisen kannalta näet heterogeenisessä ryhmässä?

Haastateltavani, kuten myös itse koen taidon opettamisen haastavimmaksi heterogeenisessä ryhmässä. Opettajan on opetettava eri tapoja, joilla opettaa oppilaitaan. Ensimmäinen haastateltavani kertoo, kuinka opettaja ei osaa myötäsyntyisesti opettaa ryhmälle vaikeustasoltaan juuri oikeanlaisia harjoitteita. Eikä tunnille voi mennä sillä asenteella, että nyt minä opetan tämän vaikka mikä olisi. Opettajan on opittava tuntemaan ryhmä ja ”feidattava” opetuksensa oppilaille sopivalle tasolle. Kun opettaja rakentaa tunnin

viisaasti niin silloin oppilaskin jaksaa ja saa haasteita, eikä masennu. Haastateltavani lohduttavasti toteaa opettajan taitojen karttuvan iän ja kokemuksen myötä.

Haasteellisuus syntyy toisen haastateltavani mukaan silloin kun opetetaan tavoitteellisessa koulussa kuten Konservatorio. Opetussuunnitelmaa noudattaessa on tarkoitus, että lapsi oppii tietyt asiat tietyllä tasolla ja siirtyen näin tasolta toiselle. Tilanteissa joissa jokin oppilas ei voi tai osaa tehdä jotakin opettaja helpottaa tai muuttaa tehtävää oppilaalle sopivammaksi. Kaikkea voi myös vaikeuttaa. Hän pohtii kuinka paljon on opettajan ammattitaidosta kiinni, että hän pystyy ryhmäyttämään ja luomaan heterogeeniseen ryhmään niin hyvän hengen, että kukaan ei kärsi vaikka tekisi väärin tai vähän eri juttu- ja kuin toiset. Hän palaa taas siihen, kuinka tanssitunnin teknisyiden tai liikkeiden oikean suorituksen tavoittelemisen on opettajasta kiinni.

Lopuksi haastateltavani pohtivat aihetta vapaasti:

”Heterogeenisuus pitää välillä luoda jos sitä ei oo. Tai jos on hyvin homogeeniset ryhmät niin laittaisin ne yhteen tekemään jotain sellaisten kanssa jotka on toisella tasolla tai toisen ikäisiä, jotta ne huomais tämän että elämä ei oo tämmöstä homogeenista. Sitten myöski sen, että siellä voi tulla aivan erilaisia tilanteita, kun on eri ryhmä ja eri tasoisia, että ilman muuta kaikkien isojen koulujen opettajien pitäs oivaltaa, että nykyään niillä on usein teemapäiviä. Teemapäivä on hyvä. Siellä pannaan jotain sellasta tekemään, tai leirit, että kerta kaikkiaan pannaanki johonki samaan sumppuun erilaisia. Se on hyvä ja nimenomaan myös se, että vältetään nipottamiselta jota on turhan paljon tanssimaailmassa”.

”Tää on loputon aihe ja ongelmallinen tää heterogeenisen ryhmän käsite. Että mehän voitais puhua mistä tahansa ryhmästä tai ylipäättänsä siitä että millasta on ryhmäopetus verrattuna yksilöopetukseen. Että kyllähän meidän ammattitreenitunnilla oli 3kk – 40-vuotiaita, että mikäs siinä ollessa. Että ehkä se lähtee siitä, että tanssi on tekniikan hallitsemista, että pitäs siinä mielessä mennä tasapäiseen joukkoon”.

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia tanssinopettajan haasteita hänen opettaessaan heterogeenistä ryhmää. Keskityin tutkimaan sitä, kuinka tanssinopettaja ottaa tunti-tilanteessa huomioon ryhmän heterogeenisyyden.

Opettajien haastattelut sekä oman opetuksen pohdinta osoitti, että heterogeenisen ryhmän oppilaat asettavat tavoitteita aivan yhtä yksilöllisesti kuin mikä tahansa muu ryhmäkin. Tavoitteiden toteutuminen taas on paljolti kiinni opettajasta ja hänen käyttämistään työtavoista. Oppilaiden ikäerot vaikuttavat osaltaan siihen, että oppilaille on myös erilaiset ajatusmaailmat ja tätä kautta opettajan otettava oppilaat huomioon yksilöinä.

Keskeisimpinä tutkimustuloksina pidän sitä, että on opettajan vastuulla kuinka ryhmän heterogeenisuus huomioidaan. Se mitä tanssikoulu sekä opettaja painottavat opetuksissaan vaikuttaa heterogeenisyyden huomioimiseen ja sitä kautta oppilaiden omien tavoitteiden toteutuvuuteen.

Tavoitteenani oli selvittää kuinka opettaja ohjaa ryhmää niin, että kaikki oppilaat osallistuisivat tunnilla yhtäläillä, oppien ja saaden onnistumisen kokemuksia. Haastatteluiden kautta sain tietoa kahden eri opettajan tavoista opettaa heterogeenisiä ryhmiä. Koska kirjallisuutta heterogeenisten tanssiryhmien tunneista ei löytynyt, jäivät käytännön apukeinot tämän tekstin lukijoille vähäisemmiksi kuin olin alun perin suunnitellut. Kysymykseen, kuinka opettajan tulisi ottaa huomioon ryhmän eri taitotasot, sain vastauksia, jotka muuttivat omia ennakkoluulojani positiivisempaan suuntaan. Muun alan kirjallisuudesta löysin hyviä apukeinoja, joita voi helposti soveltaa tanssitunneilla tapahtuvaan eriyttämiseen. Näiden keinojen avulla taataan jokaisen oppilaan tavoitteellinen oppiminen. Sisältöjen valinnoilla, vaihtelevilla työtavoilla sekä opetusmenetelmät sekä opetusjärjestelyiden vaihteluilla saa eriytettyä opetustaan kullekin oppilaalle sopivammaksi.

Tutkimukseni myötä löysin helpottavia keinoja tanssinopettajille, joiden haasteena ovat heterogeeniset ryhmät. Ainakaan itselläni ei ole enää niin suurta kynnystä mennä opet-

tamaan heterogeenistä ryhmää kuin joskus aiemmin oli. On osattava eriyttää opetustaan jokaista oppilasta ruokkivaksi. Oli se oppilas sitten 5-, 9-, tai 16-vuotias, on heillä jokaisella oikeus kokea tanssin iloa ja elämyksiä sekä päästä toteuttamaan koulun opetus-suunnitelman lisäksi omia tavoitteitaan. Lapsen on uskallettava olla oma itsensä kokeillen, kaatuillen ja onnistuen. Tanssinopettajantyössä korostuvat myös nämä edellä mainitut. Opettaja ei ole koskaan täydellinen vaan aina on mahdollisuus oppia uutta ja kehittää itseään. Jatkuva itsensä reflektointi tuottaa tulosta ja kehittää opettaa pedagogisesti ja tietoisesti valmiimmaksi.

Työn ongelmakohtana oli tanssinalan kirjallisuuden vähäisyys koskien heterogeenisten tanssiryhmien opetusta. Suurin osa kirjallisuudesta jota käytin oli liikunnanalta tai peruskoulujen maailmasta. Jotta uskaltaisin tehdä yleistettävyyksiä, olisi haastateltavia ollut hyvä olla enemmän kuin kaksi. Työssäni myös paljon keskityttiin nykytanssituntien opettamiseen, koska tyyliäni on itselleni sekä haastateltavilleni tutuin. Näin ollen moni muu laji jäi varjoon.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani kiinnitin aikaisempaa enemmän huomiota omaan tanssinopetukseeni, sekä siihen kuinka minua on opetettu. Se että olin koko ajan käytännön kautta tekemisessä aiheen kanssa, antoi minulle paljon mietinnän aiheita tulevaisuuteen. Käytännön kokemusten ja teoretiedon kautta sain hyviä konkreettisia apukeinoja omaan opetukseeni. Jatkossa haluaisin keskittyä tutkimaan oppilaiden kokemuksia heterogeenisessä ryhmässä tanssimisesta ja sitä kautta tehdä viisaampia valintoja opettajana.

Lopuksi jäin vielä miettimään, onko olemassa homogeenistä ryhmää? Ovatko kaikki ryhmät heterogeenisiä...?

LÄHTEET

Painetut lähteet

Hirsjärvi S & Remes P. & Sajavaara P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6.-7. painos. Helsinki: Tammi.

Opetushallitus 2005, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005.

Otala L. 1999. Osaavana opintiellä: opas elinikäisen oppimisen matkalle. Porvoo: WSOY

Rajala O. 2006. Heterogeenisen ryhmän liikunnanopetus koulun esiopetuksessa, Oppilaantuntemuksesta yksilöllistämiseen ja turvallisen oppimisympäristön luomiseen. Erityispedagogiikan pro gradu –tutkielma, kevät 2006, Erityispedagogiikan laitos Jyväskylän Yliopisto.

Saloviita T. 2006. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia. PS – kustannus. Opetus 2000.

Sarje A. 1997 (toim.) Tanssintutkimuksen vuosikirja 1997: Näkökulmia tanssinopettamiseen, suomalaisten tanssitaiteilijoiden ja tanssitutkijoiden kirjoituksia. Aula K & Kuusisto S, Erityisiä kokemuksia tanssinopettamisesta, Pakkanen P. Tanssin yksilöohjaus mittatilaustyönä; pohdintaa tanssinopettajan taiteellisen ja pedagogisen käytännön tutkimisesta, Salosaari P. Balettitunnilla merkityksiä ja elämyksiä etsimässä ja luomassa. Yliopistopaino Pikapaino Helsinki 1998.

Uusikylä K. 1989. Lahjakkaiden nuorten koulukokemukset, persoonallisuuden piirteet ja harrastuspreferenssit. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia.

Uusikylä K. 2006. Hyvä, paha opettaja. Jyväskylä: Gummerus

Vuorinen I. 1993. Tuhat tapaa opettaa. Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Naantali: Resurssi 1993.

Haastattelut

Anon. tanssinopettaja 19.3.2008

Anon. tanssinopettaja 28.3.2008

Internet-aineisto

Anon. Opetuksen eriyttäminen. <http://www.kookas.fi>. Luettu 18.4.2008.

Anon. Erityisliikunnan päivät 23. – 24.8.2006, Paviljonki, Jyväskylä. <http://www.lts.fi>.

Jämsänkosken perusopetuksen opetussuunnitelma,
2005.<http://opspro.peda.net/jamsankoski/viewer.php3?DB=jamasankoski>. Luettu
8.10.2007.

Maijala H. 2000. Opiskelijoiden oppimistyyliä ja mielekkyykokemukset luokanopetta-
jakoulutuksessa. Turun opettajakoulutuslaitoksen muutosagenttikoulutuksen ar-
viointia. Turun yliopiston julkaisuja C166. Turku 2000.
<http://www.amk.fi/opintokokonaisuudet>. Luettu 24.1.2008.

LIITTEET

Liite 1: Haastattelukysymykset tanssinopettajille

Jenni Vesterinen
Kuopion Musiikki- ja Tanssiakatemia, 4.vsk.
Pedagoginen opinnäytetyö
Tanssinopettajan haasteena heterogeeninen ryhmä

Liite 1

HAASTATTELUKYSYMYKSET tanssinopettajille

1. Montako vuotta olet opettanut tanssia? Millaisissa kouluissa olet opettanut tanssia? Mitä lajeja olet opettanut?
2. Miten määrittelet heterogeenisen tanssiryhmän?
3. Miten tunti-ilanteessa eriytät tanssinopetusta ja otat huomioon ryhmän heterogeenisuuden?
4. Mitä hyötyjä näet oppimisen kannalta heterogeenisessä tanssiryhmässä?
5. Mitä haasteita tai ongelmia oppimisen kannalta näet heterogeenisessä ryhmässä? Pohdi asiaa oppilaan ja opettajan näkökulmasta.
6. Mitä pidät tärkeimpinä tavoitteina tanssitunneillasi? Tiedusteletko myös oppilaiden tavoitteita? Miten eri tavoin heterogeenisen ryhmän opiskelijat asettavat tavoitteita? Onko ryhmän heterogeenisyydellä vaikutusta tavoitteiden toteutumiseen?